

# ONDERZOEK VERGELIJKING MJA3 - CO2-PRESTATIELADDER

Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen  
(SKAO) - Unie van Waterschappen

7 SEPTEMBER 2020



## Contactpersoon

**CINDY GOORTS MSC**  
Adviseur Milieu en Duurzaamheid

M +31 (0) 62706 1596  
E [cindy.goorts@arcadis.com](mailto:cindy.goorts@arcadis.com)

Arcadis Nederland B.V.  
Postbus 1018  
5200 BA 's-Hertogenbosch  
Nederland

---

# INHOUDSOPGAVE

<b>1</b>	<b>INLEIDING</b>	<b>4</b>
1.1	Aanleiding	4
1.2	Leeswijzer	6
<b>2</b>	<b>DESKSTUDY FIT / GAPS CO<sub>2</sub>-PL MET MJA3</b>	<b>7</b>
2.1	Verplichtingen MJA3 versus CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	7
2.2	Eisen CO <sub>2</sub> -Prestatieladder versus MJA3	9
2.3	Overzicht MJA3 versus CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	14
2.4	Overzicht CO <sub>2</sub> -Prestatieladder versus Klimaatmonitor	20
2.5	Ontwikkelingen instrumenten	23
<b>3</b>	<b>TOETSING AAN DE PRAKTIJK</b>	<b>24</b>
<b>4</b>	<b>CONCLUSIE</b>	<b>26</b>
4.1	Algemeen	26
4.2	Waterschappen	27
<b>BIJLAGEN</b>		
<b>BIJLAGE A BEGRIPPENLIJST</b>		<b>29</b>
<b>BIJLAGE B GEINTERVIEWDE PERSONEN</b>		<b>30</b>
<b>COLOFON</b>		<b>31</b>

# 1 INLEIDING

## 1.1 Aanleiding

In Nederland doen ruim 1.000 bedrijven uit verschillende sectoren mee aan het convenant Meerjarenaafspraken energie-efficiëntie (MJA3). In dit vrijwillige convenant hebben deze bedrijven de afspraak gemaakt met de overheid om de energie-efficiency van hun producten en diensten te verbeteren en het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen, met als doelstelling een energie-efficiencyverbetering van 30% in de periode 2005-2020.

De MJA3 heeft een looptijd tot en met 2020. Het ministerie van Economische Zaken & Klimaat is inmiddels een traject gestart om te kijken naar een mogelijke opvolger van het MJA3-convenant. Hoe dit vorm gaat krijgen is momenteel nog niet bekend.

Meerdere sectoren en bedrijven zoeken voor na 2020 naar een opvolger voor de gestructureerde aanpak die de MJA3 kent. In dit onderzoek wordt gekeken in hoeverre de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder als managementsysteem voor organisaties geschikt is als opvolger van de MJA3. Hierbij wordt gekeken vanuit het perspectief van de deelnemende organisaties wat zowel de overeenkomsten als de verschillen tussen beiden zijn. Naast een algemene vergelijking tussen beide instrumenten, wordt ook nader ingegaan op ervaringen in drie sectoren met beide instrumenten. Dit zijn de ICT-sector, de waterschappen en de railsector. Deze drie sectoren kenmerken zich door deelnemers met een veelheid aan inrichtingen.

Specifiek voor de waterschappen is gekeken naar de link tussen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en de Klimaatmonitor Waterschappen<sup>1</sup>.

## MJA3<sup>2</sup>

Deelname aan de MJA3 brengt aan aantal verplichtingen met zich mee voor de bedrijven. Op hoofdlijnen betekent het dat zij iedere vier jaar een energie-efficiëntieplan (EEP) opstellen, waarin zij aangeven hoe ze aan de slag gaan om een energiebesparing van 2% per jaar te realiseren. De drie pijlers van het convenant zijn verbetering van de procesefficiëntie, verbetering van de ketenefficiëntie en de toepassing van duurzame energie.

Uitgangspunt bij de voorgenomen energiebesparing is dat de deelnemende bedrijven minimaal hun wettelijke verantwoordelijkheid in acht nemen. Jaarlijks moeten de bedrijven vervolgens rapporteren via het elektronisch milieujaarsverslag (e-MJV) wat hun energieverbruik is en of ze op koers liggen met het uitvoeren van de geplande maatregelen. Daarnaast moeten de bedrijven aan de slag met energiemanagement.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is de convenantuitvoerder. Zij toetst en beoordeelt de ingediende EEP's en stelt aan de hand daarvan een advies op voor het bevoegd gezag. Daarnaast stelt RVO aan de hand van de jaarlijkse monitoringsgegevens van de bedrijven per bedrijf een bedrijfsrapportage op. Deze gegevens worden vervolgens ook gebruikt voor het opstellen van een sectorrapportage. Ook gebruikt RVO de monitoringsresultaten voor verantwoording aan de Tweede Kamer via de jaarlijks resultatenbrochure.



Energie-intensieve bedrijven met een zakelijk elektriciteitsverbruik hoger dan 10 miljoen kWh per jaar komen in aanmerking voor energiebelastingteruggave indien ze voldoen aan de vereisten aan de MJA3.

<sup>1</sup> Daar waar in deze rapportage gesproken wordt over "Klimaatmonitor" betreft het de Klimaatmonitor Waterschappen.

<sup>2</sup> Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/mja3-mee>

## CO<sub>2</sub>-Prestatieladder<sup>3</sup>



De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder is een duurzaamheidsinstrument wat in 2009 is ontwikkeld. Het instrument wordt op verschillende manieren gebruikt. Het is een CO<sub>2</sub>-managementsysteem wat organisaties helpt om de eigen bedrijfsvoering en de keten te verduurzamen. Daarnaast wordt de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder ook gebruikt als aanbestedingsinstrument en als handhavinginstrument.

Inmiddels zijn er 980 organisaties<sup>4</sup> gecertificeerd op de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en zijn er 150 opdrachtgevers die het inzetten als aanbestedingsinstrument

Doordat de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder is opgezet als een CO<sub>2</sub>-managementsysteem, vereist het van de gecertificeerde organisaties een continue verbetering van inzicht en reductie in het energieverbruik en de CO<sub>2</sub>-uitstoot in de eigen bedrijfsvoering, in projecten en in de keten. Ook helpt het met structureren van interne bedrijfsprocessen rond CO<sub>2</sub>-reductie. Focus ligt hierbij op materiële emissies, wat wil zeggen de emissies van een organisatie die een dermate omvang hebben dat ze van invloed zijn op afwegingen en inschattingen van beslissers en belanghebbenden van en rond de organisatie.

De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder werkt veelal met kwaliteitseisen, wat ruimte schept voor creativiteit en vernieuwing van bedrijfsvoering en product.

Tot slot kan de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder ook gebruikt wordt als aanbestedingsinstrument, waardoor het voordeel kan opleveren in aanbestedingen van (publieke) opdrachtgevers.

De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder kent 5 niveaus. Tot en met niveau 3 gaat een organisatie aan de slag met de uitstoot van de eigen organisatie (en alle projecten). Vanaf niveau 4 en 5 wordt ook gewerkt aan de CO<sub>2</sub>-uitstoot in de keten. Deze eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder zijn opgedeeld in vier invalshoeken:

- A - Inzicht: Het bepalen van de energiestromen en de CO<sub>2</sub>-emissies.
- B - Reductie: het ontwikkelen van ambitieuze doelstellingen voor CO<sub>2</sub>-reductie.
- C - Transparantie: Structurele communicatie over het CO<sub>2</sub>-beleid.
- D - Participatie: Deelname aan initiatieven in de sector op het gebied van CO<sub>2</sub>-reductie.

## Klimaatmonitor Waterschappen

De Unie van Waterschappen heeft in 2010, namens de 21 waterschappen in Nederland, een Klimaatakkoord getekend met het Rijk. In dit akkoord staan de ambities van de waterschappen ten aanzien van klimaatverandering, energieverbruik en een aantal andere doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

Eén van de afspraken in het Klimaatakkoord Unie en Rijk 2010 - 2020 is dat de waterschappen periodiek een klimaatmonitor uitvoeren. Daarin rapporteren ze over de status en de voortgang van de gemaakte afspraken. Sinds 2011 wordt deze uitgevoerd, eerst tweejaarlijks en vanaf verslagjaar 2015 ieder jaar. De Klimaatmonitor Waterschappen brengt de tussentijdse voortgang in beeld van de geformuleerde ambities op het gebied van energie, klimaat en duurzaamheid. Hierin wordt zowel gerapporteerd op het niveau van het individuele waterschap alsook de totale sector.



De monitor is voor het waterschap inmiddels een instrument geworden voor management en sturing van beleid en voor de sector een middel om zich te verantwoorden en te presenteren. De Klimaatmonitor is daarnaast ook bedoeld als informatie- en inspiratiebron voor waterschappen en andere partijen. Ook na afloop van het Klimaatakkoord met het Rijk zal de Klimaatmonitor Waterschappen doorgaan, om de inmiddels nieuw geformuleerde ambities te monitoren.

<sup>3</sup> Zie voor meer informatie: <https://www.skao.nl/wat-is-de-ladder>

<sup>4</sup> dd 01-07-2020, variërend van niveau 1 tot en met niveau 5.

De Klimaatmonitor is zorgvuldig afgestemd met de MJA en het Waterschapspeil en -spiegel (bedrijfsvergelijkingen van de waterschappen) om dubbel uitzoekwerk zo veel mogelijk te voorkomen. De kwantitatieve gegevens zijn ontleend aan de gecombineerde uitvraag 'Energie onder één noemer' die samen met de MJA-monitoring en de CBS-enquête Zuivering van afvalwater plaatsvindt.

## 1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft het resultaat weer van de deskstudy naar de fit en gaps tussen de MJA3, CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en Klimaatmonitor. Het hoofdstuk is opgedeeld in vier paragrafen:

- In paragraaf 2.1 wordt eerst gekeken of de verplichtingen uit de MJA3 terugkomen in de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder systematiek.
- In paragraaf 2.2 wordt gekeken in welke mate organisaties die meedoen aan de MJA3 al voldoen aan de eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder.
- In paragraaf 2.3 worden de instrumenten vergeleken op enkele fundamentele onderwerpen. Reden hiervoor is dat niet alle essentiële kenmerken van de instrumenten tot uiting komen in de specifiek genoemde verplichtingen en eisen.
- In paragraaf 2.4 wordt een vergelijking gemaakt op hoofdlijnen tussen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en de Klimaatmonitor Waterschappen.
- In paragraaf 2.5 wordt tot slot een kort overzicht gegeven van de ontwikkeling van de drie instrumenten.

De bevindingen uit de deskstudy zijn in de praktijk getoetst middels interviews met personen uit de verschillende sectoren. Een overzicht van de geïnterviewde personen opgenomen in Bijlage B. Hoofdstuk 3 geeft een samenvatting van de resultaten van de interviews.

Tot slot wordt in hoofdstuk 4 antwoord gegeven op de vraag in hoeverre de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder geschikt is als opvolger van de MJA3.

## 2 DESKSTUDY FIT / GAPS CO<sub>2</sub>-PL MET MJA3

### 2.1 Verplichtingen MJA3 versus CO<sub>2</sub>-Prestatieladder

In deze eerste paragraaf wordt gekeken welke verplichtingen er in het MJA3-convenant zijn opgenomen. Hierbij wordt vervolgens aangegeven in hoeverre deze terugkomen in de eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de niveaus van certificering binnen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder systematiek.

Verplicht MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Invulling?	Opmerking
<b>Deelnemers aan het MJA3-convenant moet een energie-efficiëntieplan (EEP) opstellen. Dit plan moet vervolgens elke 4 jaar worden geactualiseerd.</b>	Energie management actieplan wordt vanaf niveau 3 geëist. Het plan wordt jaarlijks opgevolgd en aangepast aan de voortgang	3 4 5	
<b>Verplichte onderdelen EEP:</b>			
- <b>Energiebalans</b>	Ja, vanaf niveau 2 (eis 2.A.1 en 2.A.2 uit het handboek CO <sub>2</sub> -Prestatieladder). Op niveau 2 dient het bedrijf alle energiestromen in kaart te hebben gebracht. Bij het in kaart brengen wordt aangegeven waar alle energiestromen voor worden gebruikt.	3 4 5	
o <i>Overzicht energiestromen</i>			
o <i>Verdeling belangrijkste energiestromen naar functie / gebruiker</i>			
- <b>Beschrijving en kwantificering keten (in ieder geval van vervoer).</b>	Energie-/brandstofverbruik van bijvoorbeeld het eigen wagenpark of materieel en zakelijk personenvervoer (business travel) wordt vanaf niveau 3 verplicht meegenomen in de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder als onderdeel van de CO <sub>2</sub> -emissie inventaris.  Niveau 4 en 5 bevatten verdere analyses en reductiedoelstellingen voor up- en downstream ketenemissies.	3 4 5	Energie-/brandstofverbruik van bijvoorbeeld het eigen wagenpark of materieel en zakelijk personenvervoer (business travel) is vanaf niveau 3 een verplicht onderdeel van de CO <sub>2</sub> -emissie inventaris. Maar, verdere uitwerking keten wordt pas gevraagd bij niveau 4 en 5 van de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder.
- <b>Identificatie besparingsmogelijkheden (procesefficiëntie, duurzame energie en ketenefficiëntie).</b>	Ja, vanaf niveau 3 heeft een onderneming een energie management actieplan wat conform ISO 50001 is opgesteld. Het plan dient in ieder geval te bevatten: - de lijst met CO <sub>2</sub> -reducerende maatregelen voor het bedrijf, en - een kwantitatieve indicatie op bedrijfsniveau van de beoogde bijdrage van elke maatregel aan de doelstelling.  Daarnaast is een bedrijf vanaf eis 3B1 verplicht om de Maatregellijst in te vullen en bij te houden. Elk jaar vindt een update van de Maatregellijst plaats, zodat de beschreven maatregelen actueel en ambitieus zijn.  Niveau 4 en 5 bevatten ook reductiedoelstellingen en een plan van aanpak voor up- en downstream ketenemissies.	3 4 5	Pas bij niveau 4 en 5 wordt het in beeld brengen van de keten en mogelijke reducties in de keten gevraagd. Uitzondering hierop is energie-/brandstofverbruik van bijvoorbeeld het eigen wagenpark of materieel en zakelijk personenvervoer (business travel) wat al vanaf niveau 3 van de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder wordt meegenomen in de CO <sub>2</sub> -emissie inventaris en analyse van mogelijke reducties.

Verplicht MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Invulling?	Opmerking
<b>Voorgenomen besparing van 2% energie-efficiëntieverbetering per jaar.</b>	<p>Bij niveau 2 op de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder wordt een kwalitatieve doelstelling om energie te reduceren en een doelstelling voor het gebruik van alternatieve energiedragers geëist (2.B.1 en 2.B.2).</p> <p>Vanaf niveau 3 heeft het bedrijf een ambitieuze kwantitatieve doelstelling voor CO<sub>2</sub>-emissie (3.B.1). Op maatregelniveau wordt de mate van ambitie aangegeven met de indicatie: A-, B- en C-maatregelen, respectievelijk standaard, vooruitstrevende en ambitieuze maatregelen.</p> <p>Niveau 4 en 5 van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder bevatten ook reductiedoelstellingen voor up- en downstream ketenemissies.</p>	<p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>	<p>In de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder is geen verplicht besparingsdoel opgenomen. Maar, doordat het een CO<sub>2</sub>-managementsysteem met PDCA-cyclus is, moet de organisatie wel een ambitieniveau formuleren en vindt er continue verbetering plaats. Deze continue verbetering wordt getoetst tijdens de jaarlijkse audit. Focus ligt hierbij op CO<sub>2</sub>, niet op energie.</p>
<b>Jaarlijks rapporteren over het energieverbruik, prestatie maat, energiezorg, genomen energiebesparingsmaatregelen en evt. invloedsfactoren.</b>	<p>Ja, de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder eist jaarlijkse verplichte internetpublicaties van de CO<sub>2</sub>-emissie inventaris (scope 1 &amp; 2 emissies en business travel), het huidige energieverbruik, trends in het energieverbruik, het energiebeleid, de reductiedoelstellingen en maatregelen (3.C.1). Deze publicaties worden getoetst tijdens de jaarlijkse audit.</p>	<p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>	
<b>In het Energie-efficiëntieplan opgenomen zekere rendabele maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie worden uitgevoerd door de betrokken inrichting(en).</b>	<p>Vanaf niveau 3 (eis 3.B.2) geldt dat er getoetst wordt wat de voortgang en doeltreffendheid is van het energie management actieplan. Dit gebeurt tijdens de jaarlijkse audit waarbij dit als onderdeel van de werking en doeltreffendheid van het CO<sub>2</sub>-managementsysteem wordt getoetst. Hierbij wordt het principe van 'naleven of verantwoorden' gehanteerd.</p>	<p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>	<p>Binnen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder worden maatregelen niet enkel geselecteerd aan de hand van financiële parameters maar met name aan de hand van materialiteit.</p> <p>Realisatie van geplande maatregelen wordt getoetst tijdens de jaarlijkse audit, volgens het principe van 'naleven of verantwoorden'. Hiermee wordt de doeltreffendheid van het CO<sub>2</sub>-managementsysteem getoetst.</p>
<b>Implementatie van systematische energiezorg, inclusief directiebeoordeling Energiezorg volgens ISO 50001</b>	<p>Vanaf niveau 2 is het hebben van een effectieve stuurcyclus in het kader van CO<sub>2</sub>-reductie vereist (2.C.2). Vanaf alle niveaus is het hebben van een jaarlijkse directiebeoordeling een verplichting in het CO<sub>2</sub>-managementsysteem.</p>	<p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>	<p>Ja, maar wel gericht op CO<sub>2</sub>.</p>



## 2.2 Eisen CO<sub>2</sub>-Prestatieladder versus MJA3

In de volgende tabel wordt beoordeeld of met deelname aan de MJA3 wordt voldaan aan de eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder. Indien dit niet het geval is, wordt beschreven welke additionele elementen nog moeten worden uitgevoerd door een organisatie.

De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder maakt op basis van de omvang van CO<sub>2</sub>-uitstoot, onderscheid tussen kleine, middelgrote en grote organisaties. Als een eis niet van toepassing is op een kleine of middelgrote organisatie, dan is dat weergegeven middels een voetnoot in de eerste kolom.

In onderstaande tabel wordt niet verwezen naar de specifieke eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder, maar naar de doelstellingen per eis. De doelstellingen per eis vormen de basis voor de beoordeling of een bedrijf de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder effectief heeft geïmplementeerd. Voor een overzicht van de onderliggende specifieke eisen waaraan moet worden voldaan voor het behalen van een CO<sub>2</sub>-bewust certificaat, wordt verwezen naar het [CO<sub>2</sub>-Prestatieladder handboek](#).

In paragraaf 2.3 worden verdere fundamentele verschillen tussen beide instrumenten beschreven, die niet direct naar voren komen uit de eisen.

Nr	Doelstelling per eis in CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Mate van invulling eis door implementatie werkwijze MJA3
<b>Invalshoek A - Inzicht</b>		
1A	Het bedrijf weet welke soorten energie gebruikt worden.	Additioneel aan MJA3 is dat niet alleen de energiestromen van de eigen inrichting moeten worden meegenomen, maar ook van de overige inrichtingen die binnen de “organizational boundary” van de organisatie vallen. Daarnaast moet energie-/brandstofverbruik van bijvoorbeeld het eigen wagenpark of materieel en zakelijk personenvervoer (business travel), net zoals de overige energiestromen, jaarlijks inzichtelijk worden gemaakt.
2A	Het bedrijf weet per soort energie hoeveel er wordt gebruikt, gedifferentieerd naar de verschillende activiteiten van het bedrijf.	Anders dan in MJA3 moeten periodiek (jaarlijks) alle verbruiken worden gemonitord en geanalyseerd, dus ook energie-/brandstofverbruik van bijvoorbeeld het eigen wagenpark of materieel en zakelijk personenvervoer (business travel). Dat wil zeggen dat er een analyse moet worden uitgevoerd van het verbruik naar verschillende energiebronnen en een analyse in meer detail voor het identificeren van de faciliteiten, apparaten of processen die een significante invloed op het energiegebruik hebben.
3A	Het bedrijf heeft een CO <sub>2</sub> -administratie, waarbij geen discussie is over de hoeveelheden en over de berekeningswijze. Het bedrijf heeft inzicht in de belangrijkste aangrijpingspunten voor de reductie aanpak.	MJA3 focust op energieverbruiken en niet op CO <sub>2</sub> . Additioneel aan MJA3 moet voor de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder het energieverbruik (incl. energie-/brandstofverbruik van bijvoorbeeld het eigen wagenpark of materieel en zakelijk personenvervoer (business travel) worden omgerekend naar een CO <sub>2</sub> -emissie-inventaris met behulp van emissiefactoren van <a href="http://www.CO2emissiefactoren.nl">www.CO2emissiefactoren.nl</a> . Deze CO <sub>2</sub> -emissie inventaris wordt tijdens de jaarlijkse ladderbeoordeling geverifieerd.

Nr	Doelstelling per eis in CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Mate van invulling eis door implementatie werkwijze MJA3
4A <sup>5</sup>	Het bedrijf heeft naast scope 1 en 2, de relatieve omvang van scope 3 emissies bepaald. Het management is zich bewust van de invloed van het bedrijf in de verschillende ketens, up en downstream, waarin het acteert. Op basis van deze kennis identificeert het bedrijf kansrijke mogelijke energie- en CO <sub>2</sub> -reductiemaatregelen in de ketens, en potentiële ketenpartners voor de aanpak ervan.	Onderdeel van het EEP binnen de MJA3 is een beschrijving en kwantitatieve analyse van de (twee belangrijkste) keten(s). Hierbij gaat het om reeds beschikbare informatie. Deze moet ééns in de vier jaar worden opgesteld. Deelnemers hebben een inspanningsverplichting ten aanzien van het identificeren van ketenmaatregelen.  Dit is anders dan in de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder. In de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder moet eerst aan analyse worden uitgevoerd naar meest materiële emissies in de keten. Daarna moeten aan de hand van deze rangorde twee kwantitatieve ketenanalyse worden gemaakt. Het resultaat van de analyse dient een aanvulling te zijn op de bestaande (gepubliceerde) kennis en inzichten en dient bij te dragen aan het voortschrijdend maatschappelijk inzicht.  Daarnaast moet er halfjaarlijks voortgang worden bereikt op de realisatie van de ketendoelstellingen (4B) die volgen uit de ketenanalyses. Zodra dat niet het geval is moet een nieuwe ketenanalyse worden uitgevoerd en nieuwe doelstellingen worden geformuleerd.
5A <sup>6</sup>	Het bedrijf verbreedt en verdiept zijn inzicht in scope 3 en in de wijze waarop het bedrijf emissies in scope 3 kan reduceren.	Dit is verdergaand dan de beschrijving en kwantificering van de keten die vanuit MJA3 wordt verplicht. Die wordt beperkt tot uitwerking van maximaal twee ketens en wordt éénmaal per 4 jaar gemaakt. Deelnemers aan MJA3 hebben een inspanningsverplichting ten aanzien van het identificeren van ketenmaatregelen.  In de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder moeten alle materiële emissies kwantitatief in kaart worden gebracht en jaarlijks geüpdatet worden. Daarnaast moet er een analyse worden gemaakt van mogelijkheden en strategieën voor energiebesparing en CO <sub>2</sub> -reductie die de organisatie door eigen autonome acties in scope 3 kan realiseren.
<b>Invalshoek B - Reductie</b>		
1B	Het bedrijf weet per energiestroom waarop bespaard kan worden. Per besparingsmogelijkheid is inzicht op welke activiteit van het bedrijf dit betrekking heeft.	Grotendeels zit dit ook in de MJA3. Alleen de detaillering van de onafhankelijk interne controle op het energieverbruik die wordt verwacht bij deze eis is anders.
2B	De doelstellingen zijn kosteneffectief en tegelijk ambitieus, en daarover wordt heldere informatie gegeven. De doelstellingen zijn concreet. De maatregelen (met name voor de projecten) zijn toegewezen aan degenen die betrokken zijn bij de uitvoering, nodig om de maatregel te implementeren, en breed gecommuniceerd binnen relevante delen van het bedrijf.	Anders dan in MJA3, eist de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder jaarlijkse opvolging van de doelstellingen en aanpassing aan de voortgang. Daarnaast ook aparte doelstelling voor groene stroom/gebruik alternatieve brandstoffen. In MJA3 bepaal je bij het opstellen van het 4-jaarlijkse EEP je doelstellingen (minimaal 2% energie-efficiëntieverbetering per jaar). Deze staan vast voor de gehele looptijd van het EEP. Ook verplichte communicatie van de energie- en reductiedoelstelling aan alle medewerkers is additioneel aan MJA3.

<sup>5</sup> Kleine organisaties dienen bij eis 4A slechts 1 ketenanalyse voor een van de twee meest materiële emissies uit de rangorde te maken.

<sup>6</sup> Voor kleine organisaties gelden slechts de eisen van de portefeuille-brede analyse en analyse van mogelijkheden om materiële scope 3 emissies te beïnvloeden.

Nr	Doelstelling per eis in CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Mate van invulling eis door implementatie werkwijze MJA3
3B	<p>Het bedrijf formuleert een ambitieuze, onderbouwde doelstelling voor energie en CO<sub>2</sub>-emissiereductie (scope 1 en 2), waarbij rekening is gehouden met de relatieve positie ten opzichte van bedrijven met vergelijkbare activiteiten met betrekking tot de huidige CO<sub>2</sub>-prestatie en/of genomen reductiemaatregelen. Ook wordt rekening gehouden met innovatieve ontwikkelingen.</p>	<p>Additioneel aan MJA3. In MJA3 bepaal je bij het opstellen van het 4-jaarlijkse EEP je doelstellingen (minimaal 2% energie-efficiëntieverbetering per jaar). Deze staan vast voor de gehele looptijd van het EEP. Voor de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder dient er voor scope 1 en 2 en business travel afzonderlijk een reductiedoelstelling te worden gekwantificeerd. Belangrijk hierbij:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Het bedrijf dient te laten zien dat zijn reductiedoelstelling vergelijkbaar is met sectorgenoten en bovendien ambitieus. De maatregellijst van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder kan hiervoor een hulpmiddel zijn.</li> <li>• Jaarlijks bepalen waar men staat ten aanzien van de doelstellingen.</li> <li>• Relateer de reductiedoelstellingen aan een factor die met de organisatie meegroeit, zoals het aantal werknemers (FTE's), omzet in euro's of productiehoeveelheden, afhankelijk van wat het beste past bij het bedrijf.</li> </ul>
4B	<p>Het bedrijf formuleert een ambitieuze, onderbouwde doelstelling voor energie en CO<sub>2</sub>-emissiereductie in de keten, waarbij rekening is gehouden met de invloed van het bedrijf in de keten, de relatieve positie ten opzichte van andere bedrijven met vergelijkbare activiteiten en met andere initiatieven in de keten en/of de sector. Ook wordt rekening gehouden met innovatieve ontwikkelingen.</p>	<p>MJA3 kent een inspanningsverplichting ten aanzien van het identificeren van ketenmaatregelen. De vereisten in de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder gaan verder dan dat. In de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder moeten er reductiedoelstellingen worden geformuleerd met betrekking tot de emissies in de keten. Hierbij moet een plan van aanpak worden opgesteld inclusief te nemen maatregelen, om deze doelstellingen te bereiken.</p> <p>Daarnaast moet er halfjaarlijks intern en extern gerapporteerd worden over de energieverbruiken, CO<sub>2</sub>-emissie en voortgang van doelstellingen. Dit is additioneel aan MJA3 waar jaarlijks gerapporteerd wordt over de energieverbruiken van de eigen inrichting en de geplande en uitgevoerde maatregelen.</p>
5B	<p>Het bedrijf formuleert op basis van toegenomen inzicht verdergaande beleid en doelstellingen voor energie en CO<sub>2</sub>-reducties in scope 1, 2 én 3. Het bedrijf weet tijdig bij te sturen indien het slagen van doelstellingen in gevaar komt, opdat het slaagt in het realiseren van de ambitieuze reductiedoelstellingen.</p>	<p>MJA3 kent een inspanningsverplichting ten aanzien van het identificeren van ketenmaatregelen. De vereisten in de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder gaan verder dan dat. In de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder moeten er reductiedoelstellingen worden geformuleerd met betrekking tot de emissies in de keten. Hierbij moet een plan van aanpak worden opgesteld inclusief te nemen maatregelen, om deze doelstellingen te bereiken.</p> <p>Daarnaast moet er halfjaarlijks intern en extern gerapporteerd worden over de energieverbruiken, CO<sub>2</sub>-emissie en voortgang van doelstellingen. Dit is additioneel aan MJA3 waar jaarlijks gerapporteerd wordt over de energieverbruiken van de eigen inrichting en de geplande en uitgevoerde maatregelen.</p> <p>Het realiseren van doelstellingen, zoals gevraagd in de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder, is bij deelname aan de MJA3 bedrijven ook geborgd, vanwege de relatie tussen MJA3 en de Wm (Wet milieubeheer) en deels ook door het verplicht implementeren van energiezorg.</p>

Nr	Doelstelling per eis in CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Mate van invulling eis door implementatie werkwijze MJA3
<b>Invalshoek C - Transparantie</b>		
1C	Het bedrijf betreft alle medewerkers bij het ontwikkelen van energie of CO <sub>2</sub> -reductie beleid, waarbij helder wordt gecommuniceerd waar de grote uitdagingen liggen voor het eigen bedrijf en de eigen activiteiten.	Anders dan bij MJA3 moeten alle medewerkers betrokken worden bij het energiebesparings- en CO <sub>2</sub> -reductiebeleid. Daarnaast moet ook minimaal jaarlijks extern worden gecommuniceerd over energiereductie.
2C	Het bedrijf werkt aan draagvlak binnen het bedrijf om te zoeken naar effectievere energie- en CO <sub>2</sub> -reductiemaatregelen. Het bedrijf stimuleert eigen medewerkers om met verbetervoorstellen te komen en koppelt terug wat er met deze voorstellen gebeurt. Het bedrijf weet welke externe belanghebbenden belang kunnen hebben bij energie-en CO <sub>2</sub> -reductie binnen het bedrijf. De medewerkers van het bedrijf die een relevante bijdrage kunnen leveren weten wat er van hen wordt verwacht.	Additioneel aan MJA3 is een analyse van externe belanghebbenden in het kader van CO <sub>2</sub> -reductie en het structureel intern communiceren over energie- en CO <sub>2</sub> -reductie.
3C	Het bedrijf stelt door middel van communicatie externe relevante deskundigen in staat een kritisch oordeel te vormen over de inspanningen van het bedrijf, ook ten opzichte van andere bedrijven.	Additioneel aan MJA3. Er moet gecommuniceerd worden over de stand van zaken t.a.v. energiebeleid, -besparingsacties (gekwantificeerd), CO <sub>2</sub> -emissie inventaris en voortgang van reductiedoelstellingen. Hierbij betreft het minimaal 2 maal per jaar intern communiceren en minimaal 2 maal per jaar extern. De manier van communicatie wordt vastgelegd in een communicatieplan richting interne en externe belanghebbenden.
4C <sup>7</sup>	Het doel van de dialoog is om te beoordelen of het thema daadwerkelijk prioriteit heeft binnen de directie van het bedrijf en om suggesties te doen voor verbetering en het oppakken van nieuwe onderwerpen.	Dit is additioneel aan MJA3, aangezien het hebben van externe communicatie geen verplichting is in de MJA3.
5C <sup>8</sup>	Het bedrijf gaat een verplichting aan met een contractueel karakter tot het realiseren van specifieke energie of CO <sub>2</sub> -reductiedoelstellingen, communiceert over dit commitment én maakt deze waar. Doelstellingen die onder dit commitment vallen zijn tenminste in lijn met nationale en/of sectorale reductiedoelstellingen en gaan duidelijk verder dan wettelijke verplichtingen. Het bedrijf communiceert over zijn doelstellingen én resultaten met betrekking tot energie- en CO <sub>2</sub> -reductie in de keten.	Additioneel aan MJA3. Interne en externe communicatie is geen onderdeel van de MJA3.  Onderdeel van deze CO <sub>2</sub> -Prestatieladder-eis is daarnaast deelname aan (tenminste één) een CO <sub>2</sub> -reductieprogramma. Dit is geen verplichting in de MJA3.
<b>Invalshoek D - Participatie</b>		
1D	Het bedrijf weet welke ontwikkelinitiatieven er zijn die potentieel maatregelen kunnen opleveren die relevant zijn voor het bedrijf. Het management heeft uitspraken gedaan over eventuele deelname aan deze initiatieven.	Additioneel aan de MJA3. In de bijeenkomsten die in het kader van MJA3 plaatsvonden werd deze kennis wel uitgewisseld.
2D	Het bedrijf weet welke informatie van nut kan zijn voor zijn projecten (gekoppeld aan 2.B en 2.C) en neemt deel aan een initiatief dat beantwoordt aan de eigen kennisbehoefte.	Deelname aan een sector- of keteninitiatief is geen onderdeel van MJA3, dus additioneel.

<sup>7</sup> Deze eis geldt enkel voor grote organisaties.

<sup>8</sup> Deze eis geldt enkel voor middelgrote en grote organisaties.

















Nr	Doelstelling per eis in CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Mate van invulling eis door implementatie werkwijze MJA3
3D	Het bedrijf draagt bij aan en maakt gebruik van de ontwikkeling van nieuwe kennis, in samenwerking met anderen, gericht op potentieel effectieve reductiemaatregelen.	Actieve deelname aan een sector- of keteninitiatief is geen onderdeel van MJA3, dus additioneel. In de bijeenkomsten die in het kader van MJA3 plaatsvonden werd deze kennis wel uitgewisseld.
4D <sup>9</sup>	Het bedrijf neemt een leidende rol in de ontwikkeling en bij het bekend maken van nieuwe maatregelen voor verdergaande energie of CO <sub>2</sub> -emissie reductie in de sector.	Geen onderdeel van MJA3, dus additioneel. De organisatie moet initiatiefnemer zijn van een ontwikkelingsproject (nieuwe maatregelen) wat erop is gericht om de sector te faciliteren in CO <sub>2</sub> -reductie.
5D <sup>10</sup>	Het bedrijf slaagt erin, of heeft zich gedurende een bepaalde termijn en op verschillende manieren ingespannen om de andere bedrijven in de sector/branche aan te zetten tot implementatie van kansrijke energie of CO <sub>2</sub> -reductiemaatregelen.	Geen onderdeel van MJA3, dus additioneel. De organisatie moet actief deelnemen in het opzetten van een sectorbreed CO <sub>2</sub> -emissie reductieprogramma in samenwerking met overheid en of NGO.

<sup>9</sup> Alleen voor grote organisaties.

<sup>10</sup> Alleen voor grote organisaties.

## 2.3 Overzicht MJA3 versus CO<sub>2</sub>-Prestatieladder

Hieronder worden de fundamentele verschillen tussen de twee instrumenten op een rij gezet. Niet alle essentiële kenmerken van de instrumenten komen namelijk tot uiting in de verplichtingen en eisen.

Aspect	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
<b>Richt zich op</b>	In principe de inrichting (zie voor het begrip “inrichting” ook <a href="#">InfoMil</a> ). Indien een bedrijf meerdere locaties heeft is het ook mogelijk als concern toe te treden tot de MJA3.	Focus op de organisatie. Welke inrichtingen binnen de “organizational boundary” van de organisatie vallen wordt op voorhand bepaald op basis van een “organizational boundary” beoordeling.	
<b>Accent op</b>	Energieverbruik, energiebesparingsmaatregelen (procefficiency, ketenefficiency en duurzame energie) en implementatie energiezorg.	Inbedding van een CO <sub>2</sub> -managementsysteem in de organisatie gefocust op CO <sub>2</sub> -uitstoot. Tot en met niveau 3 is dit gericht op de eigen organisatie en zakelijk vervoer. Vanaf niveau 4 ook de keten.	
<b>Onderdelen die worden gerapporteerd</b>			
Onderdeel	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
Energieverbruik inrichting (gebouwen en installaties)			
Brandstofverbruik zakelijk verkeer wagenpark			In MJA geldt 4-jaarlijks een analyse ten behoeve van het EEP. Geen onderdeel jaarlijkse rapportage.
Brandstofverbruik zakelijke mobiliteit privéauto			In MJA 4-jaarlijks een analyse ten behoeve van het EEP. Geen onderdeel jaarlijkse rapportage.
Brandstofverbruik dienstreizen openbaar vervoer			
Brandstofverbruik dienstreizen vliegtuig			
Brandstofverbruik eigen materieel			In MJA geldt 4-jaarlijks een analyse ten behoeve van het EEP. Geen jaarlijkse rapportage. In CO <sub>2</sub> -Prestatieladder kan dit, indien materieel, vanaf niveau 4 als scope 3 categorie worden gerapporteerd
Brandstofverbruik woon-werkverkeer			In MJA geldt 4-jaarlijks een analyse ten behoeve van het EEP. Geen jaarlijkse rapportage. In CO <sub>2</sub> -Prestatieladder kan dit, indien materieel, vanaf niveau 4 als scope 3 categorie worden gerapporteerd.
Overige emissies in de keten			Onderdeel van het EEP is een beschrijving en kwantitatieve analyse van de (twee belangrijkste) keten(s) op basis van reeds beschikbare informatie. Geen jaarlijkse rapportage. Bij CO <sub>2</sub> -Prestatieladder is dit vanaf niveau 4 wel onderdeel van de jaarlijkse rapportage (materiële emissies).

Aspect	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
<b>Controle door</b>	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en Bevoegd Gezag. RVO voert steekproefsgewijs bedrijfsbezoeken uit bij deelnemers ter controle van het energiezorgsysteem.	Controle van de gegevens gebeurt jaarlijks door een geaccrediteerde ladder certificerende instelling (ladderCI), zie <a href="https://www.skao.nl/certificerende-instellingen">https://www.skao.nl/certificerende-instellingen</a> .	
<b>Datakwaliteit</b>	Geen uitgebreide verificatie van opgegeven energieverbruik en energiebesparingen. Externe adviseurs controleren, in opdracht van RVO, de volledigheid en de realiteitszin van de door het bedrijf aangeboden informatie.	Informatie die ten grondslag ligt aan de CO <sub>2</sub> -emissie inventaris worden uitgebreid getoetst op Transparantie, Nauwkeurigheid, Consequentheid, Compleetheid en Relevantie door certificerende of verifiërende instelling.	
<b>Selectie maatregelen</b>	Selectie maatregelen aan de hand van maatregelen met TVT < 5 jaar en verplichte jaarlijkse energie-efficiëntie van 2% per jaar.  Vanuit RVO zijn generieke en sectorspecifieke maatregelenlijsten beschikbaar.	Selectie maatregelen afgeleid van een kwantitatief omschreven ambitieuze doelstelling op bedrijfsniveau. De doelstelling is het resultaat van een zoekproces naar concrete energiebesparingskansen en analyse van materialiteit.  Vanuit de SKAO zijn maatregelenlijsten beschikbaar ter bepaling van de positie ten opzichte van sectorgenoten en ter onderbouwing van het ambitieniveau van de reductiedoelstelling.	
<b>Rapportage</b>	Vierjaarlijks energie-efficiëntieplan met jaarlijks rapportage energieverbruik en realisatie besparingsmaatregelen via het elektronisch milieujaarverslag (e-MJV). Er is geen verplichting tot openbare publicatie.  RVO stelt aan de hand van de ingediende monitoringsgegevens jaarlijks een bedrijfs- en sectorrapportage op. Daarnaast gebruikt RVO de monitoringsresultaten ook voor verantwoording aan de Tweede Kamer via de jaarlijks resultatenbrochure.	De rapportageverplichting is een jaarlijks auditrapport met daarin een onderbouwing van de eisen en de implementatie en voortgang van de PDCA-cyclus. Onderdelen van het auditrapport dienen openbaar gepubliceerd te worden, zoals onder andere de emissie-inventaris, voortgangsrapportage met betrekking tot realisatie energie-management actieplan en doelstellingen (vanaf niveau 4 halfjaarlijks).  Daarnaast verplichte openbare rapportage over invulling eisen op gebied van deelname aan CO <sub>2</sub> -reductieprogramma's (niveau 5) en participatie in de keten.	
<b>Plannen/voorkijken</b>	Bedrijf stelt vierjaarlijks een energie-efficiëntieplan op met daarin de geplande energiebesparingsmaatregelen.  Daarnaast vierjaarlijks een voorstudie en routekaart die op sectorniveau een vooruitblik geven van de te verwachten energiebesparing, kansen voor energie-reductie en inspiratie (routekaart bevat onder andere innovatieve trajecten met mogelijk aanzienlijke energie-efficiencyverbeteringen in de sector).	Plannen en vooruitkijken op organisatieniveau tot tenminste het jaar van de eerstvolgende herbeoordeling (drie jaar). Hierbij geldt een jaarlijkse opvolging van de doelstellingen en aanpassing aan de voortgang, volgens de uitgangspunten van continue verbetering.	

Aspect	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
<b>Vrijheden/structuur</b>	Vastgelegde structuur qua opstellen plannen, formuleren van doelstellingen en wijze van rapporteren. Moment van indienen EEP en indienen jaarlijkse monitoringsgegevens gebeuren op een vast tijdstip (voor alle deelnemers tegelijk) via het elektronisch milieujaarverslag (e-MJV).	Kwaliteitseisen (zoals bijvoorbeeld ISO 50001, ISO 14064-1 en het GHG-protocol) voor de wijze van opstellen plannen, formuleren van doelstellingen en wijze van rapporteren. Momenten van rapporteren en communiceren zijn vrij, mits het past binnen het kwaliteitsplan en de stuurcyclus van het CO <sub>2</sub> -managementsysteem.	
<b>Brondata / berekeningsmethodiek</b>	Rapportage op basis van primair energieverbruik en Nederlandse brandstoffenlijst.	Rapportage op basis van CO <sub>2</sub> -uitstoot aan de hand van <a href="http://www.CO2emissiefactoren.nl">www.CO2emissiefactoren.nl</a>	Klimaatakkoord gaat waarschijnlijk eindverbruik en CO <sub>2</sub> monitoren.
<b>Eisen met betrekking tot groene stroom</b>	Groene stroom uit EU wordt gezien als duurzaam.	Op hoofdlijnen: Alleen voor groene stroom uit Nederland mag met de emissiefactor voor groene stroom gerekend worden. Voor GVO's van groene stroom uit het buitenland geldt de emissiefactor voor grijze stroom. Zie <a href="https://www.skao.nl/groene-stroom">https://www.skao.nl/groene-stroom</a> .	
<b>Kennisdeling en begeleiding</b>	Vrijwillige sectorbijeenkomsten waarbij ook kennisdeling centraal staat.  Partijen die deel uitmaken van de MJA3 kunnen onder andere gebruik maken van steun van RVO.nl bij kennisontwikkeling, kennisdeling en procesbegeleiding ten behoeve van investeringen.	Invalshoek D eist vanaf niveau 1 dat een bedrijf op de hoogte is van sector initiatieven op het gebied van CO <sub>2</sub> -reductie, en vanaf niveau 3 ook actieve deelname aan sector/keteninitiatieven.  Vanuit SKAO worden vrijwillige bijeenkomsten georganiseerd, zoals workshops, kennissessies, CoP's en innovatiebijeenkomsten.	
<b>Positie sectorgenoten</b>	Bij de MJA3 wordt jaarlijks een bedrijfs- en sectorrapportage gemaakt met resultaten. Onderdeel hiervan is ook benchmark t.o.v. sectorgenoten.	Binnen de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder kan aan de hand van de maatregelenlijst gekeken worden hoe ambitieus men is ten opzichte van sectorgenoten	
<b>Kosten</b>	Geen directe kosten	Directe kosten: - Lidmaatschap SKAO. Kosten zijn afhankelijk van de jaaromzet van een organisatie (zie bijlage). - Jaarlijkse audit. Kosten zijn afhankelijk van organisatiegrootte, type audit en niveau van certificering.  Grofweg variëren de kosten voor een initiële audit tussen de € 2.000,- en € 6.750,-. De tijdsduur voor een jaarlijkse ladderbeoordeling is minimaal 75 % van de initiële ladderbeoordeling. Zie <a href="#">hier</a> .	
<b>Organisatie/proces</b>	Manier van inrichten van de organisatie om te voldoen aan de verplichtingen vanuit de MJA3 is vrij.  Betrokkenheid vanuit directie is vereist als onderdeel van verplichte implementatie energie-management.	Manier van inrichten van de organisatie om te voldoen aan de eisen van de CO <sub>2</sub> -Prestatieladder is vrij.  Betrokkenheid vanuit directie is vereist als onderdeel van het CO <sub>2</sub> -managementsysteem.	Zie voor meer informatie hoofdstuk 3.



Aspect	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
<b>Financiële voordelen</b>	<p>Wanneer een bedrijf voldoet aan de vereisten van de MJA3, ontvangen zij jaarlijks een Voortgangsverklaring (VGV).</p> <p>Energie-intensieve bedrijven met een zakelijk elektriciteitsverbruik hoger dan 10 miljoen kWh per jaar hebben deze VGV nodig voor het aanvragen van energiebelastingteruggave.</p>	<p>De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder kan door aanbestedende diensten en organisaties worden gebruikt bij aanbestedingen. Organisaties die in het bezit zijn van een CO<sub>2</sub>-bewust certificaat worden beloond met een concreet voordeel in het aanbestedingsproces, in de vorm van een -fictieve- korting op de inschrijfprijs.</p>	
<b>Consequentie bij niet voldoen</b>	<p>Wanneer de gemaakte convenantafspraken per monitoringjaar zijn nagekomen stuurt RVO naar het betreffende MJA3-bedrijf een voortgangsverklaring (VGV). Als 2 keer binnen de EEP-periode (2017 t/m 2020) geen voortgangsverklaring wordt afgegeven aan een MJA3-bedrijf zal hun deelname aan het convenant worden heroverwogen.</p>	<p>Als tijdens de ladderbeoordeling afwijkingen zijn geconstateerd of onvoldoende punten zijn behaald om het bestaande niveau op de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder te continueren, krijgt de organisatie 3 maanden om aanvullende/corrigerende maatregelen te nemen. Indien na 3 maanden niet wordt voldaan aan de laddervereisten, wordt het certificaat geschorst en wordt mogelijk een certificaat op een niveau afgegeven waarop de organisatie wel aan de eisen voldoet.</p>	
<b>Bevoegd Gezag in het kader van artikel 2.15 Wm</b>	<p>Bevoegd gezag is betrokken bij MJA3-convenant.</p> <p>Het MJA3-convenant is een vrijwillig convenant, maar door het opstellen en uitvoeren van een EEP kan een bedrijf invulling geven aan de eisen van de energieparagraaf Wet milieubeheer/Wet omgevingsrecht. Daarom geldt de verplichting tot het realiseren van alle zekere energiebesparingsmaatregelen uit het energie-efficiëntieplan.</p> <p>Door de concernaanpak die is geboden in de MJA3, kunnen bedrijven met meerdere locaties één Energie-efficiencyplan opstellen en over de locaties tezamen rapporteren. Daarnaast geldt dat veelal één bevoegd gezag adviserend optreedt richting de overige betrokken bevoegd gezagen.</p>	<p>Geen directe betrokkenheid van het bevoegd gezag.</p>	<p>Documenten in het kader van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder kunnen deels wel gebruikt worden voor discussie Bevoegd Gezag (zie verder onder 'wetgeving').</p>

Aspect	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
<b>Huidige wetgeving<sup>11</sup></b>			
<ul style="list-style-type: none"> <li>Wm Artikel 2.15 lid 1: Degene die de inrichting drijft met een jaarlijks energiegebruik &gt;50.000 kWh of &gt;25.000 m3 aardgas, neemt alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder</li> </ul>	<p>Kosteneffectieve maatregelen (TVT &lt; 5 jaar) worden verondersteld te zijn opgenomen als zekere maatregelen in het Energie-efficiëntie plan.</p> <p>Daarom geldt de verplichting tot het realiseren van alle zekere energiebesparingsmaatregelen uit het energie-efficiëntieplan.</p>	<p>Geen bedrijfseconomische afweging als criterium voor het nemen van maatregelen. De belangrijkste drijfveer voor het treffen van maatregelen is de impact op de CO<sub>2</sub>-reductie.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Informatieplicht*</li> </ul>	<p>Vrijstelling tijdens looptijd MJA3.</p> <p>Na afloop van de MJA3 is de eerstvolgende rapportageverplichting voor MJA3- deelnemers het jaar 2023.</p>	<p>Geen vrijstelling</p> <p>CO<sub>2</sub>-Prestatieladder-certificering is op concernniveau, waardoor niet per inrichting de erkende maatregelen worden gerapporteerd. Daarnaast worden bij de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder maatregelen niet enkel geselecteerd aan de hand van financiële parameters maar met name aan de hand van materialiteit.</p> <p>De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder heeft de maatregelen uit de Erkende Maatregelenlijsten energiebesparing (bijlage 10 van de Activiteitenregeling) opgenomen in de Maatregelenlijst.</p>	<p>Na afloop van de MJA3 is er momenteel geen instrument of keurmerk waarmee vrijstelling wordt verkregen op de Informatieplicht.</p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>Onderzoekplicht voor grote ondernemingen bij twijfel of alle maatregelen met TVT &lt; 5 jaar genomen zijn.</li> </ul>	<p>De onderzoekplicht en het opnemen van maatregelen met TVT &lt; 5 jaar als 'zeker' zit opgenomen in de criteria voor een EEP.</p>	<p>De onderzoekplicht kan gedekt worden door de vrijstelling EED-audit met een CO<sub>2</sub>-bewust certificaat niveau 3. In de EED-audit zit geen borging in het daadwerkelijk realiseren van de maatregelen.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Zorgplicht doelmatig gebruik energie</li> </ul>			<p>Beide instrumenten dragen bij aan de zorgplicht.</p>

<sup>11</sup> Indien er een \* is opgenomen achter de wetgeving, is hierover meer toelichting opgenomen in de bijlage.

Aspect	MJA3	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder	Opmerking
<ul style="list-style-type: none"> <li>EED – auditplicht*</li> </ul>	<p>Vrijstelling tijdens looptijd MJA3<sup>12</sup>.</p> <p>Na afloop van de MJA3, geldt dat uiterlijk op 31 december 2020 een energie-audit rapportage moet worden ingediend bij RVO, tenzij deze plicht middels een ander keurmerk wordt ingevuld<sup>13</sup>.</p>	Vrijstelling, vanaf niveau 3.	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Overig energie gerelateerde wetgeving:                             <ul style="list-style-type: none"> <li>BENG</li> <li>Label C kantoren</li> <li>Labelverplichting</li> </ul> </li> </ul>	Geen vrijstelling	Geen vrijstelling	Eisen worden niet ingevuld door één van beide instrumenten.













































<sup>12</sup> Waterschappen zijn niet EED-auditplichtig

<sup>13</sup> Zie <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/europese-energie-efficiency-richtlijn-eed/energie-audit-eed/keurmerk>

## 2.4 Overzicht CO<sub>2</sub>-Prestatieladder versus Klimaatmonitor Waterschappen

Aspect	Klimaatmonitor Waterschappen	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder
<b>Doel</b>	<p>Rapportage-instrument voor monitoren en verantwoorden sectordoelstellingen. Primair gericht op de sector, maar ook met data op niveau van het individuele waterschap.</p> <p>De CO<sub>2</sub>-voetafdruk die bepaald wordt in de Klimaatmonitor zal in de toekomst tevens gebruikt worden in de Handreiking behorende bij de wetswijziging Waterschapswet klimaatneutraal als ondersteuning voor de waterschappen bij de berekening van de ruimte in energieopwekking tot klimaatneutraliteit.<sup>14</sup></p>	Inbedding van een CO <sub>2</sub> -managementsysteem in de eigen organisatie gefocust op CO <sub>2</sub> -uitstoot.
<b>Controle datakwaliteit</b>	Geen uitgebreide verificatie van opgegeven energieverbruik en energiebesparingen. Externe adviseurs en CBS contoleren volledigheid en de realiteitszin van de door het waterschap aangeboden informatie.	Informatie die ten grondslag ligt aan de CO <sub>2</sub> -emissie inventaris worden uitgebreid getoetst op Transparantie, Nauwkeurigheid, Consequentheid, Compleetheid en Relevantie door certificerende instelling.
<b>Vrijheden/Protocol</b>	Vastgelegde manier van rapporteren binnen de sector. Daardoor vergelijkbaarheid sectorgenoten mogelijk. Daarnaast is de Klimaatmonitor zorgvuldig afgestemd met de MJA, de CBS-enquête 'Zuivering van afvalwater' en andere rapportages die vanuit de Unie van Waterschappen worden opgesteld, om uniformiteit te verkrijgen en dubbel uitzoekwerk zo veel mogelijk te voorkomen.	Vrijheid in wijze van opstellen plannen, formuleren van doelstellingen en wijze van rapporteren. Passend bij organisatie, maar lastigere vergelijkbaarheid met sectorgenoten.
<b>Berekeningswijze</b>	Rapportage van primair energieverbruik en CO <sub>2</sub> -eq. Het energieverbruik wordt tot op heden berekend conform de MJA-monitoringsmethodiek. Na afloop van het MJA3-convenant wordt heroverwogen welke berekeningsmethodiek in de toekomst gebruikt gaat worden in de Klimaatmonitor voor het berekenen van het energieverbruik. De CO <sub>2</sub> -voetafdruk wordt berekend aan de hand van <a href="http://www.CO2emissiefactoren.nl">www.CO2emissiefactoren.nl</a> .	Rapportage van CO <sub>2</sub> -uitstoot. Berekend aan de hand van <a href="http://www.CO2emissiefactoren.nl">www.CO2emissiefactoren.nl</a> .
<b>Eisen met betrekking tot groene stroom</b>	Echter, afwijkend van <a href="http://www.CO2emissiefactoren.nl">www.CO2emissiefactoren.nl</a> wordt ook groene stroom uit EU gezien als duurzaam (conform MJA). Het voornemen is om m.i.v. verslagjaar 2021 conform <a href="http://www.CO2emissiefactoren.nl">www.CO2emissiefactoren.nl</a> te gaan rapporteren.	Op hoofdlijnen: Alleen voor groene stroom uit Nederland mag met de emissiefactor voor groene stroom gerekend worden. Voor GVO's van groene stroom uit het buitenland geldt de emissiefactor voor grijze stroom.

<sup>14</sup> In het Klimaatakkoord is afgesproken dat wettelijk zal worden geborgd dat waterschappen zelf meer energie mogen opwekken dan dat zij gebruiken. Dit wordt begrensd tot klimaatneutraliteit, dat wil zeggen tot het niveau dat het waterschap zijn taken geheel klimaatneutraal kan uitvoeren. Hiervoor wordt de Waterschapswet aangepast. De Unie bereidt in dat kader een Handreiking voor als hulpmiddel waarmee elk waterschap eenduidig en eenvoudig zijn ruimte voor duurzame energieproductie zelf kan bepalen. Hiervoor zullen gegevens uit de Klimaatmonitor Waterschappen worden gehanteerd.

Aspect	Klimaatmonitor Waterschappen	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder
<b>Huidige scope</b>	<p>Rapportage van scope 1, 2 en 3 emissies en uitstoot overige broeikasgassen (methaan en lachgas uit afvalwaterzuivering) in CO<sub>2</sub>-eq. (zowel voor de afzonderlijke waterschappen alsook de gehele sector).</p> <p><i>(NB: Deze emissiebronnen zijn opgenomen in de Klimaatmonitor over verslagjaar 2019. De Klimaatmonitor is in ontwikkeling. Mogelijk in toekomst uitbreiding opgenomen emissiebronnen).</i></p> <p>In Klimaatmonitor zitten bronnen opgenomen die verdergaand zijn dan bij niveau 3 van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder wordt vereist (zoals bijvoorbeeld woon-werkverkeer met privéauto's en overige broeikasgassen uit afvalwaterzuivering).</p>	<p>Rapportage over CO<sub>2</sub>-emissies in scope 1 en 2 en business travel (tot en met niveau 3) en scope 3 emissies vanaf niveau 4.</p> <p>In Handboek 3.1 is de rapportage van de CO<sub>2</sub>-emissie-inventaris over alle broeikasgassen, uitgedrukt in CO<sub>2</sub>-equivalenten nog niet verplicht. Handboek 3.1 is de laatste versie waarbij de rapportage van andere broeikasgassen dan CO<sub>2</sub> nog niet verplicht is.</p>
Onderdeel	Klimaatmonitor (Verslagjaar 2019)	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder
Energieverbruik inrichting (installaties en gebouwen)	 (Scope 1 en 2)	  
Brandstofverbruik zakelijk verkeer wagenpark	 (Scope 1 en 2)	  
Brandstofverbruik vrachtransport en onderhoud eigen materieel	 (Scope 1)	  
Brandstofverbruik zakelijke mobiliteit privéauto	 (Scope 3)	  
Procesemissie spui biogas	 (Scope 1)	   (geen verplichte rapportage CO <sub>2</sub> -eq, wel aanbevolen in handboek 3.1)
Brandstof woonwerkverkeer privéauto's	 (Scope 3)	   (indien materieel onderdeel vanaf niveau 4)
Brandstof openbaar vervoer dienstreizen	 (Scope 3)	  
Brandstof zakelijke vlieguren	 (Scope 3)	  
Brandstofverbruik uitbestede zuiveringsslibtransport	 (Scope 3)	   (indien materieel onderdeel vanaf niveau 4)
Brandstofverbruik uitbestede onderhoud watersysteem	 (Scope 3)	   (indien materieel onderdeel vanaf niveau 4)
Brandstofverbruik uitbestede overig vrachtransport	 (Scope 3)	   (indien materieel onderdeel vanaf niveau 4)

Aspect	Klimaatmonitor Waterschappen	CO <sub>2</sub> -Prestatieladder
Inkoop metaalzouten	 (Scope 3)	 (indien materieel onderdeel vanaf niveau 4)
Inkoop polymeer	 (Scope 3)	 (indien materieel onderdeel vanaf niveau 4)
Methaan emissie RWZI's		 (geen verplichte rapportage CO <sub>2</sub> -eq, wel aanbevolen in handboek 3.1)
Lachgas emissie RWZI's		 (geen verplichte rapportage CO <sub>2</sub> -eq, wel aanbevolen in handboek 3.1)
Monitoring projecten	 Vanaf de Klimaatmonitor over verslagjaar 2020 wordt een start gemaakt met het monitoren van uitvoeringsprojecten.	 Projecten waarop gunningvoordeel is verkregen

Daarnaast worden in de Klimaatmonitor Waterschappen kwalitatieve vragen gesteld. In de Klimaatmonitor Waterschappen over verslagjaar 2019 zijn de kwalitatieve vragen gesteld over:

- Duurzame energie en mobiliteit;
- Broeikasgassen RWZI en oppervlaktewater;
- Circulaire economie en maatschappelijk verantwoord inkopen.

Middels de kwalitatieve vragen wordt een beeld verkregen waar de waterschappen staan met implementatie van beleid en maatregelen en bijvoorbeeld belemmeringen waar men tegen aan loopt. Daarnaast kunnen hieruit ook mooie praktijkvoorbeelden of wensen voor nader onderzoek naar voren komen. De kwalitatieve vragen richten zich op actuele vraagstukken.

<b>Rapportage</b>	Jaarlijkse rapportage Klimaatmonitor waarin verantwoording wordt afgelegd met betrekking tot de sectordoelstellingen, trends worden gepresenteerd en vergelijking met sectorgenoten plaatsvindt.	Jaarlijkse communicatieplicht energie management actieplan, voortgang doelstellingen en reductiemaatregelen. Het betreft energie en CO <sub>2</sub> -uitstoot bedrijfsvoering incl. bijv. zakelijke mobiliteit (t/m niveau 3) en vanaf niveau 4 ook over ketenemissies.
<b>Plannen/ Vooruitblik</b>	In de Klimaatmonitor (verslagjaar 2019) zijn op hoofdlijnen de geplande maatregelen uitgevraagd per waterschap, zodat op sectorniveau een vooruitblik gegeven kan worden met betrekking tot de realisatie van doelstellingen (energie- en CO <sub>2</sub> ).	Energie management actieplan met maatregelen en geplande bijdrage van iedere maatregel aan doelstelling.
<b>Energiezorg/ PDCA-cyclus</b>	Energiezorg is geen onderdeel van de Klimaatmonitor (geen managementsysteem).	Inbedding van een CO <sub>2</sub> -managementsysteem in de organisatie gefocust op CO <sub>2</sub> -uitstoot.
<b>Kennisdeling</b>	Energie- en klimaatdagen; uitgelichte projecten; inzicht onder andere door middel van vergelijkingen met andere waterschappen; door inzicht mogelijkheid tot uitzetten van onderzoeken op sectorniveau.	Invalshoek D eist vanaf niveau 1 dat een bedrijf op de hoogte is van sector initiatieven op het gebied van CO <sub>2</sub> -reductie, en vanaf niveau 3 ook actieve deelname aan sector/keteninitiatieven.

## 2.5 Ontwikkelingen instrumenten

### MJA3

Verslagjaar 2020 is het laatste jaar van het MJA3-convenant. Inmiddels is het ministerie van Economische Zaken & Klimaat een traject gestart om te kijken naar een mogelijke opvolger van het MJA3-convenant. Er worden momenteel verkennende gesprekken gevoerd over onder andere het doel, vorm en doelgroep van een mogelijke opvolger.

### CO<sub>2</sub>-Prestatieladder

SKAO onderzoekt als eigenaar en beheerder van het instrument de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder, of het instrument naar behoren functioneert en of met het instrument het beoogde effect wordt bereikt (zowel als aanbestedingsinstrument als CO<sub>2</sub>-managementsysteem). Om aan te (blijven) sluiten bij de nationale- en internationale (beleids)context en bij de ambities van de certificaathouders, is het nodig om het instrument regelmatig door te ontwikkelen. De norm wordt doorgaans eens in de drie tot vijf jaar aangepast. In juni 2020 is Handboek 3.1 gepubliceerd. Deze versie legt meer focus op het effect en ambities op projecten en stuurt op minder administratieve lasten.

Het proces van de doorontwikkeling is een zorgvuldig proces omdat de scope, de inhoud en de definitieve teksten worden bepaald door de stakeholders van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder. Denk hierbij aan overheden (aanbestedende diensten), aan bedrijven (certificaathouders) en onafhankelijke experts zoals maatschappelijke organisaties en universiteiten.

### Klimaatmonitor

Het werkveld van energie, CO<sub>2</sub> en klimaat is volop in ontwikkeling. Vanuit de Unie van Waterschappen is daarom in 2019 een traject gestart om te kijken op welke manier de Klimaatmonitor Waterschappen zich verder moet verbreden en verdiepen om in te spelen op deze veranderende context en de sectorambities goed te kunnen blijven monitoren. Hierbij wordt zowel gekeken naar de inhoudelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld, welke aspecten moeten gemonitord worden in het kader van het Klimaatakkoord (2019) en het Grondstoffenakkoord) alsook de procesmatige kant (zoals een efficiënte gegevensverzameling). In dit kader is reeds een proces in gang gezet om te kijken hoe vanaf verslagjaar 2020 kan worden gestart met het monitoren van uitvoeringsprojecten binnen de waterschappen in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Verdere besluitvorming over de daadwerkelijke verbreding en verdieping van de Klimaatmonitor Waterschappen worden via het bestuurlijke BOB-model ((beeldvorming – oordeelsvorming – besluitvorming) uitgewerkt in de komende periode.

### 3 TOETSING AAN DE PRAKTIJK

De bevindingen uit de deskstudy zijn in de praktijk getoetst middels interviews met personen uit drie verschillende sectoren. Dit zijn de ICT-sector, de waterschappen en de railsector. Deze drie sectoren kenmerken zich door deelnemers met een veelheid aan inrichtingen. De geïnterviewde personen zijn bekend met de verschillende instrumenten.

#### MJA3 en CO<sub>2</sub>-Prestatieladder

Uit de interviews die in het kader van dit onderzoek zijn gehouden, blijkt dat de MJA3 een waardevol instrument is geweest voor de deelnemers:

- Concernaanpak die MJA3 kent wordt door de deelnemers zeer gewaardeerd. Vooral voor organisaties met meerdere inrichtingen is de MJA3 door de geboden concernaanpak een instrument geweest om compliance tot relevante energiewetgeving te regelen op efficiënte manier.
- Vanuit brancheverenigingen is de MJA3 een instrument om transparantie te kunnen geven over prestatie van de branche in relatie tot energie-efficiency en de verduurzaming van energievoorziening.
- MJA3 heeft geholpen in het maken van plannen en opzetten van een plan-do-check-act structuur op het gebied van energie-efficiency.
- MJA3 heeft bijgedragen aan samenwerking tussen partijen. Wel wordt hierbij vermeld dat dit inmiddels in veel sectoren op andere manieren is ingeregeld.
- Tot slot wordt door de geïnterviewden wel aangegeven dat de MJA3 door de jaren heen complexer is geworden, waardoor rapportages en definities niet altijd eenvoudig te begrijpen zijn.

Elementen uit de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder die worden gewaardeerd zijn:

- Plan-Do-Check-Act cyclus binnen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder bij het opstellen van het energie management actieplan in plaats van 4-jaarlijks opstellen EEP. Hierdoor bestaat de mogelijkheid om plannen aan te passen gedurende de looptijd van een energie management actieplan.
- Brede bekendheid en betrokkenheid bij het CO<sub>2</sub>-reductiebeleid binnen de organisatie die benodigd is.
- Gedetailleerde toetsing van de cijfers die ten grondslag liggen aan de CO<sub>2</sub>-emissie inventaris.
- Vanaf niveau 4 moet je serieus gaan nadenken over je positie in de markt/keten en hoe je samen de keten kan verduurzamen.
- Jaarlijks audit waarbij een Certificerende Instelling het hele CO<sub>2</sub>-managementsysteem toetst.
- Kwaliteitseisen waaraan voldaan moet worden als manier om een certificaat te behalen.

De geïnterviewden zien dat de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder een mogelijke opvolger zou kunnen zijn van het MJA3-convenant. Hierbij wordt wel als aandachtspunten benoemd:

- De focus op energie-efficiency moet niet verdwijnen, doordat de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder een focus heeft op CO<sub>2</sub>-uitstoot. Voorbeeld wat hierbij genoemd wordt is dat de aandacht voor energiebesparing (elektriciteit) niet moet wegvallen doordat een organisatie bijvoorbeeld Nederlandse windenergie (emissiefactor 0 gram / kWh) inkoop.
- De implementatie van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder vergt meer inspanning van een organisatie. Belangrijkste reden hiervoor is dat er voor een CO<sub>2</sub>-Prestatieladder certificering een brede bekendheid en betrokkenheid bij het CO<sub>2</sub>-reductiebeleid binnen de organisatie benodigd is. Dit vergt meer interne afstemming dan benodigd bij de MJA3.

Het is niet mogelijk om deze inspanning uit te drukken in een tijdsbesteding. Reden hiervoor is dat de manier waarop de geïnterviewden de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en MJA3 hebben geborgd binnen de organisaties zeer divers is. Dit is onder andere afhankelijk van het type organisatie en de drijfveren en volwassenheid van de organisatie met het onderwerp. Het is daarom niet mogelijk om aan te geven hoeveel tijd de organisaties bezig zijn met beiden instrumenten.

Tot slot biedt de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder niet een volledige oplossing om op een efficiënte wijze invulling te geven aan de relevante energiewetgeving, zoals dat in de MJA3 werd geboden door onder andere de concernaanpak en betrokkenheid van RVO als adviserende instantie richting bevoegd gezag. Vooral de vrijstelling op de informatieplicht die wegvalt na afloop van de MJA3 wordt hierbij genoemd als aandachtspunt. Organisaties met veel inrichtingen (zoals in de ICT-sector, Railsector en Waterschappen) verwachten dat de administratieve last om te voldoen aan energiewetgeving door het wegvallen van een concernaanpak uit de MJA3 vele malen hoger zal zijn dan de meerwaarde die het hen biedt op het gebied van energie-efficiency.



### **CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en Klimaatmonitor Waterschappen**

Door de geïnterviewde personen worden de instrumenten CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en de Klimaatmonitor gezien als aanvullend aan elkaar. De instrumenten dienen beiden een eigen doel. Gemene deler in de instrumenten is de rapportage over CO<sub>2</sub>-emissies. Die staat in beide instrumenten centraal. Vandaar dat door de geïnterviewden is aangegeven dat afstemming van deze rapportages belangrijk is, voor een efficiënte werkwijze.

Grotendeels overlappen de gegevens die worden gerapporteerd in de Klimaatmonitor Waterschappen en de CO<sub>2</sub>-emissie inventaris die wordt gebruikt voor niveau 3 van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder. Enkele belangrijke verschillen:

- Klimaatmonitor rapporteert meer emissiebronnen dan voor niveau 3 van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder benodigd zijn.
- De Klimaatmonitor rapporteert ook gegevens over de totale sector.
- De onderbouwing van de gerapporteerde cijfers voor de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder vraagt meer inspanning. Bij de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder wordt de informatie die ten grondslag ligt aan de CO<sub>2</sub>-emissie inventaris uitgebreid getoetst op Transparantie, Nauwkeurigheid, Consequentheid, Compleetheid en Relevantie door een certificerende instelling. Bij de Klimaatmonitor vindt toetsing plaats op volledigheid en de realiteitszin van de aangeboden informatie.
- Voor groene stroom gelden nu andere uitgangspunten binnen de instrumenten. Maar, met ingang van verslagjaar 2021 zal de Klimaatmonitor Waterschappen hiervoor de uitgangspunten gaan hanteren die gelden binnen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder.

## 4 CONCLUSIE

### 4.1 Algemeen

**Samenvattend en op hoofdlijnen kan gezegd worden dat de MJA3 een vastgelegde collectieve aanpak is op sectorniveau die elementen bevat van een energie managementsysteem met een focus op energie-efficiency. De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder is een CO<sub>2</sub>-managementsysteem veelal gebaseerd op kwaliteitseisen waarmee op organisatieniveau wordt gewerkt aan CO<sub>2</sub>-reductie.**

De meeste verplichtingen uit het MJA3-convenant worden ingevuld door een CO<sub>2</sub>-Prestatieladder certificering op niveau 3. Uit de interviews blijkt ook dat de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder een mogelijke opvolger zou kunnen zijn van het MJA3-convenant.

Enige verplichting die niet wordt ingevuld door de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder is de verplichting tot het nemen van alle zekere rendabele maatregelen en het rapporteren hierover. Reden is dat binnen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder maatregelen niet enkel worden geselecteerd aan de hand van financiële parameters maar met name aan de hand van materialiteit. Maar, aangezien het nemen van maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar een wettelijke verplichting is voor inrichtingen met een jaarlijks energiegebruik >50.000 kWh of >25.000 m<sup>3</sup> aardgas, zullen de betreffende organisaties dit sowieso moeten doen. De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder voorziet alleen niet in de rapportage van deze maatregelen aan het bevoegd gezag, waar de MJA3 dat wel deed (invulling Informatieplicht).

Aangezien de concernaanpak binnen de MJA3 een instrument is geweest om compliance tot relevante energiewetgeving op efficiënte manier te regelen, is dit een aandachtspunt voor de toekomst.

Daarnaast is als belangrijk aandachtspunt genoemd door de geïnterviewden dat de focus op energie-efficiency niet moet verdwijnen, doordat de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder een focus heeft op CO<sub>2</sub>-uitstoot. Een voorbeeld wat hierbij genoemd wordt is dat de aandacht voor energiebesparing (elektriciteit) niet moet wegvallen doordat een organisatie Nederlandse windenergie (emissiefactor 0 gram / kWh) inkoop. Hiermee is de voetafdruk met betrekking tot elektriciteitsverbruik nihil en zou de trigger tot besparing mogelijk vervallen.

Wat niet terugkomt in de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder is de vooruitblik en monitoring van het energieverbruik op sectorniveau. Dit is een element wat zeker door de brancheorganisaties wordt gewaardeerd, onder andere omdat het helpt bij de belangenbehartiging. De uniforme wijze en structuur van rapporteren binnen de MJA3 maakt het mogelijk voor de bedrijven om onderling de resultaten te vergelijken en om op sectorniveau te rapporteren. Dit is bij de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder momenteel minder mogelijk doordat het een instrument is wat meer is gebaseerd op kwaliteitseisen. Hierdoor kan het voorkomen dat bijvoorbeeld de planperiode, momenten van rapporteren en methode van rapporteren afwijken van sectorgenoten. Dit maakt dat het samenbrengen van deze informatie op sectorniveau en vergelijken op sectorniveau meer inspanning vergt. Echter, worden door de deelnemers deze kwaliteitseisen wel als één van de positieve elementen genoemd van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder. Dit schept ruimte voor de deelnemers om op een gestructureerde wijze aan energiebesparing en CO<sub>2</sub>-reductie te werken, passend bij de bedrijfsvoering en structuren van de organisatie.

Voor MJA3-deelnemers geldt dat ze door de werkwijze en structuur van de MJA3 reeds aan een deel van de eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder voldoen. Maar, zowel uit de interviews alsook de deskstudy blijkt dat het voldoen aan de eisen behorende bij niveau 3 van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder aanzienlijk meer inspanning vragen van een organisatie dan deelname aan de MJA3. Reden is dat er voor de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder een bredere bekendheid en betrokkenheid benodigd is binnen organisaties en dat er een strengere toetsing is van de CO<sub>2</sub>-emissie inventaris en de PDCA-cyclus. Wederom juist elementen die worden gewaardeerd door organisaties die serieus aan de slag zijn/gaan met de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder.

## 4.2 Waterschappen

Uit de analyse blijkt dat de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder een **CO<sub>2</sub>-managementsysteem is wat veelal gebaseerd is op kwaliteitseisen waarmee op organisatieniveau wordt gewerkt aan CO<sub>2</sub>-reductie. De Klimaatmonitor Waterschappen is een rapportage-instrument voor monitoren en verantwoorden sectordoelestellingen. Primair gericht op de sector, maar ook met data op niveau van het individuele waterschap.**

Een werkgroep van vertegenwoordigers van waterschappen heeft zich in vijf bijeenkomsten in 2019 gebogen over de vraag hoe verder te gaan met de structurele aanpak van energie efficiëntieverbetering zoals die in de Meerjarenafspraken energie-efficiëntie 2005-2020 (MJA3) vorm heeft gekregen.

Hieruit is de volgende kernboodschap geformuleerd:

Na afloop van de MJA3 willen de waterschappen de **sectorale aanpak** van energie voortzetten. De sectorale aanpak in de MJA heeft de afgelopen 10 jaar veel gebracht met als resultaat dat de waterschappen koploper zijn op het vlak van energiebesparing en opwekking. Een **collectieve en uniforme aanpak** ook na de afloop van de MJA moet zowel voor bevoegd gezag als de waterschappen de **administratieve last minimaliseren** en maximaal effect hebben. Door de veelheid aan inrichtingen en installaties is dus een vorm van **concern aanpak** gewenst. Dit kan omdat de ambities van de waterschappen ver boven de wettelijke verplichtingen uitstijgen en met een dergelijke aanpak geborgd is dat hieraan voldaan wordt. Ook de **structurele aanpak van energiezorg** binnen de waterschappen zal gecontinueerd worden.

De dynamiek van de energietransitie vraagt een **intensievere monitoring van de geplande maatregelen**: meer en frequenter **voortuitkijken** om direct in te spelen op veranderingen. Naast **een periodiek meerjarenplan** zal een continue vorm van **maatregelmonitoring** uitgevoerd worden met kenmerken als transparant, optelbaar en consistent.

De voorgestelde oplossing zal met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en bevoegd gezag vastgesteld worden in een sectorafspraken.

Als gekeken wordt naar de resultaten van het voorliggende onderzoek (zowel deskstudy als interviews) in relatie tot de geformuleerde kernboodschap "wat na afloop MJA3" dan kunnen we het volgende concluderen:

Met een certificering of werkwijze volgens de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder wordt voor een groot deel voldaan aan de elementaire elementen die in de kernboodschap zijn geformuleerd door de waterschappen. Zaken zoals het periodiek opstellen van een meerjarenplan op waterschapsniveau, de concernaanpak, het frequenter voortuitkijken en een continue vorm van maatregelmonitoring en aanpak van energiezorg komen hierin terug.

De elementen die niet direct terugkomen in de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder zijn een sectorale aanpak, collectieve en uniforme aanpak en de administratieve last minimaliseren in het kader van de wettelijke verplichtingen (zoals de Informatieplicht). Met alleen een CO<sub>2</sub>-Prestatieladder certificering niveau 3 worden deze wensen vanuit de kernboodschap nog niet ingevuld.

Echter, een deel van deze elementen worden momenteel al ingevuld door de uitvraag die wordt gedaan in het kader van Energie-onder-één-noemer en de uitvraag van de Klimaatmonitor. Hierin wordt op een collectieve en uniforme manier gerapporteerd over onder andere de energieverbruiken, de CO<sub>2</sub>-emissies, en de voortgang van doelstellingen van de waterschapssector. Deze uitvragen voorzien niet in de rapportage over de behaalde energiebesparing op maatregelniveau.

Een combinatie van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder als CO<sub>2</sub>-managementsysteem op waterschapsniveau met daarnaast een rapportage op sectorniveau (de Klimaatmonitor) kan daarom een goede opvolger zijn van de MJA3.

Extra aandacht zal nog wel besteed moeten worden aan:

- **Periodiek meerjarenplan, voortuitkijken en maatregelmonitoring op sectorniveau:** Op sectorniveau een vooruitblik geven van de te verwachten energiebesparing en hoeveelheid duurzame energieopwekking en de uiteindelijke realisatie hiervan valt weg na afloop van de MJA3. Daarin werd op uniforme wijze een energie-efficiency plan opgesteld en gerapporteerd over energieverbruiken en maatregelen, waardoor optellen op sectorniveau mogelijk werd (zowel vooruitblik als realisatie). Aanvullend aan de eisen van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder zou ervoor gekozen kunnen worden om op sectorniveau afspraken te maken over de wijze van berekenen van geplande en gerealiseerde besparingen (energie en CO<sub>2</sub>) en deze op een vast moment in het jaar te bundelen.

- **Administratieve last minimaliseren** om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Nagedacht moet worden op welke manier de waterschappen op een efficiënte wijze invulling kunnen geven aan de wettelijke verplichtingen in het kader van energie en CO<sub>2</sub>, aangezien de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder en Klimaatmonitor hierin niet geheel voorzien.

Tot slot is een efficiënte gegevensverzameling in het kader van de diverse rapportages en bedrijfsvergelijkingen voor de waterschappen belangrijk. Dit kan door afspraken te maken over wat minimaal gerapporteerd moet worden aan energiestromen en CO<sub>2</sub>-emissiebronnen, zodat deze informatie gebruikt kan worden als input in de Klimaatmonitor en andere bedrijfsvergelijkingen (zoals de CBS enquête afvalwaterzuivering, Waterschapspeil, Waterschapsspiegel).

Aangezien de Klimaatmonitor een instrument is wat verantwoording aflegt met betrekking tot onderdelen uit het Klimaatakkoord (en in de toekomst ook het Grondstoffenakkoord), zal aanvullend op hetgeen wat noodzakelijk is voor een CO<sub>2</sub>-Prestatieladdercertificaat niveau 3 ook andere informatie gerapporteerd moeten worden. Hiermee lopen de waterschappen vooruit op de ontwikkeling binnen de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder om ook te gaan rapporteren over overige broeikasgassen in CO<sub>2</sub>-equivalenten en mogelijke invulling van een deel van de eisen op niveau 4 en 5 van de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder.

## BIJLAGE A BEGRIPPENLIJST

### Organisatiegrootte (klein/middelgroot/groot)

De CO<sub>2</sub>-Prestatieladder maakt op basis van de CO<sub>2</sub>-uitstoot, onderscheid tussen kleine, middelgrote en grote organisaties (K/M/G). Zie hiervoor §4.1 van het CO<sub>2</sub>-Prestatieladder handboek.

Kleine en middelgrote organisaties hebben vrijstelling op de volgende eisen:

- Voor kleine organisaties gelden de eisen 5.A.2-2, 5.A.3, 4.C, 5.C, 4.D en 5.D niet. Kleine organisaties dienen bij eis 4.A.1 in plaats van twee, slechts één ketenanalyse te maken.
- Voor middelgrote organisaties gelden de eisen 4.C, 4.D, en 5.D niet.

### Informatieplicht

Geldt voor inrichtingen met een energieverbruik per jaar vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m<sup>3</sup> aardgas.

Via het eLoket van RVO moet iedere vier jaar gerapporteerd worden welke energiebesparende maatregelen er zijn uitgevoerd met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar. Hierbij vormen de Erkende Maatregelenlijsten energiebesparing (EML) het uitgangspunt (bijlage 10 van de Activiteitenregeling).

### EED-auditplicht / Tijdelijke regeling implementatie artikelen 8 en 14 Richtlijn energie-efficiëntie

Verplichting geldt voor organisaties met meer dan 250 medewerkers of een jaaromzet van meer dan 50 miljoen euro en een balanstotaal van meer dan €43 miljoen euro<sup>15</sup>.

Samengevat houdt deze wetgeving in dat er iedere vier jaar een energie-audit moet worden uitgevoerd die inzicht geeft in de kosteneffectieve energiebesparingsmaatregelen die mogelijk zijn binnen de organisatie.

### Jaarlijks lidmaatschap SKAO, zie <https://www.skao.nl/tarieven>

- Grootst (jaaromzet €500 miljoen en meer) € 7.425,-
- Zeer groot (jaaromzet €200 - €500 miljoen) € 2.345,-
- Groot (jaaromzet €100 - €200 miljoen) € 1.480,-
- Middelgroot (jaaromzet €35 - €100 miljoen) € 1.035,-
- Midden (jaaromzet €15 - €35 miljoen) € 590,-
- Midden-klein (jaaromzet €5 - €15 miljoen) € 490,-
- Klein (jaaromzet kleiner dan € 5 miljoen) € 245,-

---

<sup>15</sup> Zie <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/europese-energie-efficiency-richtlijn-eed/energie-audit-eed>

## BIJLAGE B GEINTERVIEWDE PERSONEN

### **Waterschappen**

- Bob de Boer - Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Barbara van Meerhove – Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
- Maxime van Wiggen – Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
- Wim Heijbroek – Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

### **ICT-sector**

- Jeroen van der Tang – NLdigital
- Jan Willem Schuijtvlot – CGI
- Annelies Hermens – Cap Gemini

### **Railsector**

- Ted Luiten – ProRail
- Gerald Olde Monnikhof - ProRail

## COLOFON

### ONDERZOEK VERGELIJKING MJA3 - CO2-PRESTATIELADDER

#### KLANT

Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) - Unie van Waterschappen

#### AUTEUR

Cindy Goorts MSc

#### PROJECTNUMMER

C05011.000692

#### ONZE REFERENTIE

D10013828:15

#### DATUM

7 september 2020

#### STATUS

Definitief

#### GECONTROLEERD DOOR

Rens Kolkhuis Tanke  
Projectmanager

#### Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1018  
5200 BA 's-Hertogenbosch  
Nederland  
+31 (0)88 4261 261

[www.arcadis.com](http://www.arcadis.com)